

// Ecological Economics. – 2014. – Vol. 101. – P. 90–102. 12. Marushevskiy H. B. Etyka zbalansovanoho rozvytku / H. B. Marushevskiy. – K. : Vyd. "Tsentr ecolohichnoi osvity ta informatsii", 2008. – 435 p.

ского института связи Государственной администрации специальной связи и защиты информации Украины (ул. Соломенская, 3, г. Киев, Украина, 03680, e-mail: hreben@ukr.net).

Інформація про автора

Information about the author

Гребенніков Валерій Олександрович – канд. техн. наук, провідний науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту зв'язку (УНДІЗ) Державної адміністрації спеціального зв'язку і захисту інформації України (вул. Солом'янська, 3, м. Київ, Україна, 03680, e-mail: hreben@ukr.net).

V. Hrebennikov – PhD in Engineering, Leading Researcher of the Ukrainian Research Institute for Communication of the State Administration for Special Communications and Information Protection of Ukraine (3 Solomianska St., Kyiv, Ukraine, 03680, e-mail: hreben@ukr.net).

Информация об авторе

Гребенников Валерий Александрович – канд. техн. наук, ведущий научный сотрудник Украинского научно-исследователь-

*Стаття надійшла до ред.
10.12.2015 р.*

УДК 336.051

JEL Classification: E51; O30; O44

СТРАТЕГІЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У ЄВРОПІ

**Діба О. М.
Гернего Ю. О.**

Звернуто увагу на стратегічні основи кредитування інноваційних проектів. Виокремлено типи, основний зміст і можливі результати використання різних інноваційних, а також кредитних стратегій.

Обґрунтовано погляди класиків політичної економії на сутність та природу інноваційних стратегій, доцільність їх використання в сучасній практиці. На основі досліджень природи фінансових стратегій визначено особливості кредитних стратегій, які все ще залишаються недостатньо дослідженими на макрорівні.

Поєднано теоретичні положення дослідження інноваційних і кредитних стратегій із практикою кредитування інноваційних проектів окремих європейських країн. Крім того, співставлено тенденції інноваційного розвитку зарубіжних країн із динамікою та можливостями їх кредитних систем. На основі статистики провідних міжнародних організацій звернуто увагу на позиції національних економік на міжнародних кредитних та інноваційних ринках. Досліджено можливості співставлення, а також взаємодії конкретних видів інноваційних стратегій із національними особливостями кредитування.

На основі побудованої авторами матриці стратегічних основ кредитування інноваційних проектів окремих європейських країн надано ряд рекомендацій щодо заходів і можливостей для вдосконалення національних інноваційних та кредитних стратегій. На думку авторів, це деякою мірою дозволить зберегти, стабілізувати та поліпшити місце національних економічних систем на міжнародних ринках. Зроблено висновки щодо стратегічних основ кредитування інноваційного розвитку окремих європейських країн. Зазначено важливість використання практик і досвіду цих країн для стратегічного розвитку інноваційної та кредитної складових частин економіки України.

Ключові слова: інноваційні стратегії, фінансові стратегії, кредитні стратегії, інновація, фінансування, кредит.

**СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КРЕДИТОВАНИЯ
ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В ЕВРОПЕ**

***Дыба А. М.
Гернего Ю. А.***

Обращено внимание на стратегические основы кредитования инновационных проектов. Выделены типы, основное содержание и возможные результаты использования различных инновационных, а также кредитных стратегий.

Обоснованы взгляды классиков политической экономии на суть и природу инновационных стратегий, целесообразность их использования в современной практике. На основе исследования природы финансовых стратегий определены особенности кредитных стратегий, которые все еще остаются недостаточно исследованными на макроуровне.

Объединены теоретические положения исследований инновационных и кредитных стратегий с практикой кредитования инновационных проектов отдельных европейских стран. Кроме того, сопоставлены тенденции инновационного развития зарубежных стран с динамикой и возможностями их кредитных систем. На основе статистики ведущих международных организаций обращено внимание на позиции национальных экономик на международных кредитных и инновационных рынках. Исследованы возможности сопоставления, а также взаимодействия конкретных видов инновационных стратегий с национальными особенностями кредитования.

На основе построенной авторами матрицы стратегических основ кредитования инновационных проектов отдельных европейских стран даны некоторые рекомендации касательно мероприятий и возможностей для усовершенствования национальных инновационных и кредитных стратегий. Авторы считают, что это некоторым образом позволит сохранить, стабилизировать и улучшить место национальных экономических систем на международных рынках. Сделаны выводы относительно стратегических основ кредитования инновационного развития отдельных европейских стран. Указано на важность использования практики и опыта этих стран для стратегического развития инновационной и кредитной составляющих экономики Украины.

Ключевые слова: инновационные стратегии, финансовые стратегии, кредитные стратегии, инновация, финансирование, кредит.

**STRATEGIC BASIS OF CREDITING
INNOVATIVE DEVELOPMENT IN EUROPE**

***O. Dyba
Yu. Gernego***

Attention has been paid to the strategic basis of crediting innovative projects. The types, main context and possible results of different innovative and credit strategies have been pointed out.

The viewpoints of political economy classics upon the essence, nature and possible effectiveness of practical use of innovative strategies have been observed. According the researches into the nature of financial strategies, the peculiarities of credit strategies which have not been developed at the macrolevel, have been defined.

The theoretical issues of researches into the innovative and credit strategies have been combined with the practical experience of crediting innovative projects in some European countries. Furthermore, the trends in the innovative development of foreign countries have been compared with the dynamics and possibilities of their credit systems. Based on the statistics of leading international organizations, the position of national economies on the international credit and innovative markets has been given consideration. The possibilities of comparison and combination of different kinds of innovative strategies with national peculiarities of crediting have been researched.

On the basis of the authors' matrix of strategic basis of crediting innovative projects of some European countries, recommendations have been given about the practice and possibilities for improvement of national innovative and credit strategies. In the authors' opinion this will help to preserve, stabilize and improve to some extent the position of national economies on the international market. Conclusions have been drawn about the strategic basis of crediting innovative development of some European countries. The importance of using the practices and experience of these countries for strategic development of Ukraine's economy innovative and credit components has been accentuated.

Keywords: innovative strategies, financial strategies, credit strategies, innovation, financing, credit.

В умовах ринкової економіки важливого значення для суспільства набули процеси, які орієнтовано на сучасні досягнення науки й техніки. У зв'язку з необхідністю в постійному розвитку інноваційного проектування виникає нестача власних фінансових ресурсів для забезпечення ефективності реалізації інноваційного проекту. Актуальності набуває пошук та обґрунтування можливостей кредитування інноваційних проектів. Важливо забезпечити систематичність указаних процесів, що зумовлює необхідність звернути увагу на національні особливості їх стратегічних основ.

У зв'язку зі зростанням ролі зазначених питань для практики інноваційного розвитку, варто виокремити розроблення вітчизняних і зарубіжних фахівців. Питання класифікації інноваційних стратегій є предметом наукових досліджень І. Ансоффа, Б. Санто, Ф. Котлера, Р. Шелтона та ін. [1 – 4]. Стратегічні основи кредитування інновацій започатковано у працях Й. Шумпетера [5]. На сьогодні питання інноваційного розвитку та надходження фінансово-кредитних ресурсів до інноваційної сфери обґрунтовано у працях М. Діби, А. Пересади, Т. Майорової, Л. Федулової, Н. Терошкіної, Ю. Краснокутської, Л. Лігоненко та ін. [6 – 11].

Метою нашого дослідження є обґрунтування можливості й результативності поєднання інноваційних стратегій і сталих практик кредитування. Для економік Великої Британії, Німеччини, Польщі та Швеції узагальнено стратегічні основи кредитування інноваційних проектів.

Теоретичне трактування "стратегії" розглянуто на основі точки зору А. Чандлера. Автор стверджує, що стратегія – це метод "визначення довготермінових завдань і цілей, визначення напрямку діяльності й розподіл ресурсів для досягнення поставленої мети" [12].

Слід звернути увагу на те, що кредитна стратегія не набула чіткого визначення у працях дослідників. Автори вважають за можливе звернутися до сучасних концепцій фінансової стратегії. А. Чандлер уважав її ресурсом для досягнення довготермінових цілей та завдань [12]. У працях його послідовника Дж. Р. Гелбрейта фінансову стратегію розподіляють на довготермінову та операційну, що зумовлено рівнем диверсифікації бізнес-процесів [13]. І. Ансофф розуміє під фінансовою стратегією управління сукупними активами та пасивами [1]. І. Бланк стверджує, що фінансова

стратегія – це один із найважливіших видів функціональної стратегії, яка забезпечує всі основні напрями розвитку фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довготермінових фінансових цілей, вибору найефективніших шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування та використання фінансових ресурсів за зміни умов зовнішнього середовища [14]. В. Бочаров та В. Леонтьєв трактують фінансову стратегію як довготерміновий курс фінансової політики, розрахований на перспективу, що передбачає вирішення великомасштабних завдань [15]. Р. Ленц, П. Лоуренс, Дж. Лорш та ін. оцінюють фінансову стратегію, виходячи із характеристик зовнішнього та внутрішнього середовища. Можна підсумувати, що фінансова стратегія полягає в реалізації бажаних заходів довготермінового характеру, заснованих на поточних умовах ділової активності [16].

Кредитну стратегію слід оцінити як одну із функціональних складових частин загальної фінансової стратегії. На макроекономічному рівні обирають кредитну стратегію, виходячи з можливості взаємодії в межах глобального ринку та ступеня автономності економічної системи. У табл. 1 наведено узагальнену авторами типологію кредитних стратегій на макrorівні. За ознакою інтегрованості у глобальний ринок виокремлено відкриту та закриті кредитні стратегії. В умовах сучасності слід уважати більш доцільною відкриту стратегію, що дозволить удало інтегруватися у світову спільноту. Закрита кредитна стратегія може бути доцільною в індивідуальних ситуаціях, коли існує потреба у збереженні специфічних характеристик національного кредитного ринку. Розглянуто можливість розроблення кредитної стратегії, орієнтованої на просте або розширене відтворення. Орієнтація на просте відтворення оптимальна для країн, які не мають ресурсів або необхідності здійснювати якісні зміни національного кредитного ринку. Для розвинутих країн світу важливо нарощувати кредитні можливості, орієнтуватися на розширене відтворення. Виокремлено критерій реалістичності кредитної стратегії. Автори вважають доцільним паралельне розроблення реалістичної, перспективної та бажаної кредитної стратегії, виходячи з оптимістичного, песимістичного та найбільш імовірного сценаріїв функціонування економіки.

Типи кредитних стратегій на макrorівні (складено авторами за матеріалами [10; 13])
[Types of credit strategies at the macro level (compiled by the authors based on [10; 13])]

№ п/п	Типи стратегій	Основний зміст	Можливі результати
1	Відкрита	Запозичення традицій кредитування зарубіжних країн світу, спільне кредитування вітчизняних і зарубіжних установ	Вихід національної кредитної системи на міжнародний ринок, міждержавна кооперація
2	Закрита	Створення національної системи кредитування, урховуючи традиції та специфіку функціонування економіки країни	Формування національних традицій кредитування, розмежування внутрішніх та зовнішніх джерел кредиту
3	Орієнтована на просте відтворення	Кредитування забезпечує збереження та підтримку наявного рівня ділової активності	Збереження наявного рівня ділової активності
4	Орієнтована на розширене відтворення	Кредит створює додатковий ресурс для подальшого зростання	Постійний розвиток та якісні зміни параметрів ділової активності національної економіки
5	Реалістична	Заснована на наявних характеристиках кредитного ринку	Підтримка наявного рівня ділової активності
6	Перспективна	Передбачає деяке перевершення сподівань над поточним станом кредитного ринку	Імовірне досягнення поставлених цілей у разі якісних змін кредитної політики
7	Бажана	Складається, виходячи з найбільш бажаних характеристик і результатів кредитного процесу в майбутньому (не завжди правдоподібна)	Перебільшення можливостей, недосягнення цілей. Проте можливий якісний стрибок показників ділової активності

Кредитна стратегія є досить багатогранною, проте недостатньо вивченою в теоретичному аспекті. Існує потреба в обґрунтуванні перспектив її взаємодії з іншими стратегічними напрямками ділової активності. Варто звернути увагу на інноваційну стратегію.

У теоретичному аспекті більшість дослідників звернули увагу на характеристики інноваційної стратегії на мікрорівні. Автори підтримують точку зору І. Ансоффа, згідно з якою інноваційну стратегію реалізують на основі технологічних можливостей організації та її конкурентних позицій. І. Ансофф пропонує визначати технологічну позицію організації за методикою, у якій виділяє шість основних технологічних чинників, які впливають на інноваційну стратегію: інвестиції у НДДКР; позицію в конкурентній боротьбі; динаміку продукції; динаміку технології; динаміку конкурентоспроможності; загальну оцінку [1]. На думку авторів, доцільно будувати інноваційну стратегію, виходячи з поточного стану організації, її технологічних можливостей, а також перспектив забезпечення конкурентоспроможності, динаміки технологічної активності зовнішніх контрагентів, перспектив техніко-технологічного зростання на макrorівні. Побудова інноваційної стратегії дозволить скоригувати поточну діяльність, відповідно до змінних параметрів інноваційної активності, цілей інноваційного розвитку. Проте розгляд інноваційної стратегії тільки на рівні окремого суб'єкта господарювання не є достатнім для практичних потреб сучасного суспільства.

Б. Санто інноваційні стратегії за характером розподіляє на "плановиків" і "реалізаторів", інституційні (на рівні підприємств) і центральні (на рівні розвитку держави, регіонів або галузі) [2]. Автори вважають, що фактично на рівні держави найпершим виявом національної інноваційної стратегії є інноваційна система. У доповідях Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) зазначено,

що національна інноваційна система – це сукупність інститутів приватного й державного секторів, які окремо та у взаємодії обумовлюють розвиток і поширення нових технологій у межах певної країни [17]. За геополітичним принципом можна звернути увагу на інноваційні системи США, європейських країн та країн Азії.

На думку ряду вітчизняних дослідників, для еволюційного процесу формування національної інноваційної системи США характерні такі ознаки: орієнтація науки та освіти на вирішення проблем корпоративного сектору та сектору загальнодержавного управління; створення незалежних наукових організацій: консультативних і дослідно-експериментальних лабораторій великими компаніями для виконання систематичної інженерно-конструкторської роботи власними силами; становлення корпоративної системи наукових досліджень і промислових лабораторій, формування державної системи фінансування наукових досліджень [18]. У Європі інноваційні системи було започатковано за ініціативою ОЕСР. Зокрема, починаючи з 1990 року було зроблено перші спроби у сфері координування інноваційної політики у європейських країнах, які було втілено в документах "Зелена книга з інноваційної політики" та "Перший план дій у сфері інновацій". Паралельно починаючи з 1994 року зазначені ініціативи фінансово підтримував Європейський інвестиційний фонд. Спостерігають поєднання інноваційних та фінансових стратегічних ініціатив. Національні інноваційні системи слугують підтвердженням можливості та доцільності застосування інноваційних стратегій на рівні держави. Практична необхідність у зазначених процесах доводить потребу у здійсненні відповідних досліджень. У теоретичному розумінні автори пропонують розглянути такі класифікації інноваційних стратегій на макrorівні (табл. 2).

Типи інноваційних стратегій на макrorівні (складено авторами за матеріалами [8; 9])
[Types of innovative strategies at the macro level (compiled by the authors based on [8; 9])]

№ п/п	Типи стратегій	Основний зміст	Можливі результати
1	2	3	4
1	Відкрита	Застосування світового досвіду впровадження інновацій	Інноваційний розвиток на рівні ключових контрагентів на світовому ринку
2	Закрита	Розроблення власних інновацій, обмеження зовнішніх впливів на національні технології	Створення в межах країни унікальних інновацій без аналогів у світі. Проте можливе відставання інноваційності технологій від світового рівня

1	2	3	4
3	Оборонна	Не відставати за рівнем інноваційного розвитку від інших країн, проте не претендувати на лідерство	Збереження наявного рівня інноваційної активності
4	Наступальна	"Наступальний", випереджувальний інших характер інноваційного процесу	Постійний розвиток та якісні зміни параметрів інноваційності національної економіки
5	Нарощування	Продовження інноваційного зростання в сучасному напрямі	Поступальне нарощення інноваційної активності
6	Збереження	Передбачає деяке перевершення сподівань над поточним станом кредитного ринку	Підтримка досягнутого рівня інноваційної активності
7	Якісних змін	Зміна напрямку інноваційної активності	Можливий якісний стрибок параметрів інноваційної активності

За рівнем інтеграції до світової інноваційної спільноти виокремлено відкриту та закриті інноваційні стратегії. Відкриту інноваційну стратегію автори вважають універсальною для умов сучасності. Частково закритий характер можуть мати інновації у сфері державної безпеки, оборони. Залежно від здатності національної економіки до впровадження інновацій, виокремлено оборонну та наступальну стратегії. Наступальна стратегія може бути вдалою для розвинутих країн, які є провідними гравцями на світових ринках. Країнам, що розвиваються, доцільніше дотримуватися інноваційної стратегії оборони. Характер інновацій дозволяє виокремити інноваційні стратегії нарощування, збереження та якісних змін. Стратегія якісних змін є найбільш ризиковою, проте в разі успіху дозволить досягти світового лідерства в інноваційній сфері. Інноваційні стратегії збереження та нарощування є більш традиційними, що пояснюють можливість досягнення поступального характеру інноваційного розвитку. Інноваційні стратегії є достатньо багатограними та суперечливими, тому для їх повноцінної реалізації варто враховувати індивідуальні умови функціонування економіки країни. Особливості реалізації інноваційних стратегій та можливості їх комбінування зі стратегіями кредитування розглянуто для розвинених економік країн Європи: Великої Британії, Німеччини, Польщі, Швеції.

Прикладом удалого поєднання кредитних ресурсів банківських і небанківських установ є **Велика Британія**. Достатньо часто британські банки перебувають у тісній взаємодії або є частиною фінансових кластерів [19, с. 68]. Це підкреслює високий рівень їх інтеграції із промисловим капіталом та зацікавленість в інноваційному зростанні. Велика Британія є одним із лідерів на світовому ринку

небанківських кредитних установ. Загалом у 2011 р. банки й інші фінансові компанії забезпечили 12 % доходів британського бюджету [20, с. 20]. Згідно з даними Міжнародної асоціації андеррайтингу, найбільше клієнтів скористалися цією послугою на території саме цієї держави (45 %) [21]. У 2011 р. 23,5 % європейського ринку факторингу припадало на Велику Британію [22]. Згідно з даними Європейської асоціації лізингу, частка британської Асоціації лізингу на європейському ринку становить 15,37 %. Протягом останніх років близько чверті лізингових кредитів спрямовано на фінансування високотехнологічних активів. На рівні бюджету створено інвестиційний фонд наукових досліджень і капітальний фонд фінансування масштабних установок та обладнання. Фінансові ресурси першого спрямовано на розвиток теоретичних обґрунтувань інноваційних можливостей, іншого – на виготовлення інноваційної продукції. Із метою нарощення інновацій у Великій Британії застосовано так звану "політику орієнтації на попит", що передбачала сприяння використанню інноваційних технологій у тих галузях та на тих підприємствах, які мали ресурси щодо розширення частки ринку, завдяки щораз більшому попиту [23]. Уряд запровадив податкові пільги в розмірі 50 % для окремих інноваторів. На рівні держави розглядають інвестиційні схеми, які забезпечують необхідний напрям та тенденції розвитку інноваційних процесів [24]. Стратегічні основи кредитування національних інноваційних проектів полягають у регулюванні й координації індивідуальних ініціатив потенційних кредиторів та інноваторів. Результативність зазначеної активності показано в табл. 3, у якій наведено темпи приросту вартості активів банківських установ країни та рейтинги інноваційної активності, згідно з оцінкою Європейського інноваційного табло.

Таблица 3

Індикатори результативності стратегій кредитування інноваційних проектів Великої Британії

(складено авторами за матеріалами [25; 26])

[Indicators of innovative project crediting strategy efficiency in Great Britain

(compiled by the authors based on [25; 26])]

Індикатори	Роки						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Темпи приросту вартості активів банків до 2007 р., %	–	147	200	428	246	180	158
Рейтинг інноваційної активності, згідно з оцінкою Європейського інноваційного табло	0,53	0,57	0,62	0,63	0,60	0,60	0,62

Зростання вартості активів банківських установ країни показує перспективи подальшого розвитку кредитування інноваційних проектів. Рейтинги оцінок Європейського інноваційного табло складаються починаючи з 1998 року Європейською Комісією *PRO INNO EUROPE*. Їх спрямовано на аналіз результатів реалізації національних та регіональних інноваційних політик на основі 24 індикаторів, згруповано як "рушійні сили інновацій", "створення нових знань", "інновації та підприємництво", "застосування" та "інтелектуальна власність". Виокремлено 4 групи країн: "країни-лідери", "країни-послідовники", "помірні інноватори" та "країни,

що рухаються навздогін". Стабільний рівень рейтингів Великої Британії, наявність деякого зростання показує спрямованість національної інноваційної стратегії на поступове зростання, розвитку наявного напрямку інноваційної активності.

У зв'язку з розвитком ринкової економіки **Польщі** існує потреба в розширенні інноваційних можливостей банківської системи країни. Банківський кредит займає домінуючу позицію серед джерел кредитування інноваційних проектів країни та становить близько 90 % [27]. Комерційні банки Польщі перебувають на етапі свого вдосконалення,

що доводить можливість продовження їх розвитку на основі інноваційних технологій інших розвинутих держав світу. Фінансові результати банківської системи Польщі дещо стабілізуються, проте не перебувають на високому рівні. Характерно щорічне зростання величини банківських активів. Рентабельність активів перебуває на доволі низькому рівні, спостерігають тенденцію зростання рентабельності капіталу. Зазначені процеси вказують на наявність резерву для інноваційного зростання банківської системи Польщі, що дозволить країні закріпитися на світових ринках. Ринку факторингу є невеликим за обсягом (4,84 % від європейського), проте щорічно зростає [22]. Ринку лізингу Польщі становить 3,04 % від європейського [23]. У структурі лізингу та факторингу переважає сектор машинобудування, що підтверджує інноваційний потенціал розвитку досліджуваного типу кредитного забезпечення для Польщі. Урядом створено операційну програму інноваційного розвитку економіки. Поставлено такі завдання: в експорті підвищення інноваційної

активності підприємств координацію можливостей польського наукового та безпосередньо підприємницького секторів, зростання частки інноваційної продукції в національному експорті. Створено Польське агентство підприємництва, яке з-поміж інших здійснює заходи, спрямовані на кредитування інноваційно активних суб'єктів господарювання [28]. Головну роль у вказаному процесі відіграють щорічні "інноваційні позики", які надають на конкурсній основі. У ході конкурсу враховують наявність інноваційної стратегії подальшого розвитку суб'єкта господарювання, рівень його технологічного оснащення та характер інновації. Кредит розміром не більше ніж 75 % від необхідної вартості проекту надають із державних спеціалізованих фондів на пільгових умовах, терміном не більше ніж 10 років [27]. Держава за посередництвом спеціальних фондів бере участь у кредитуванні інноваційних проектів. Ключові індикатори стратегічних основ інноваційної та кредитної активності національної економіки показано в табл. 4.

Таблиця 4

Індикатори результативності стратегій кредитування інноваційних проектів Польщі
(складено авторами за матеріалами [26; 27])
[Indicators of innovative project crediting strategy efficiency in Poland
(compiled by the authors based on [26; 27])]

Індикатори	Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Темпи приросту вартості активів банків до 2007 р., %		–	8,53	16,22	34,11	66,33	99,26	118,59
Рейтинг інноваційної активності, згідно з оцінкою Європейського інноваційного табло		0,27	0,18	0,28	0,29	0,29	0,30	0,30

Необхідно зауважити позитивні тенденції зміни стратегічних основ інноваційної та кредитної активності економіки Польщі. Рівень інноваційної активності є все ще недостатньо високим, проте стабільним. Існує тенденція до його подальшого зростання. Паралельно відбувається приріст кредитних можливостей держави. Автори вважають, що регулювання інноваційних та кредитних основ національної стратегії Польщі слід здійснювати погоджено. Це забезпечить подальше зростання економіки, формування стратегії національного лідерства.

Достатньо багатоманітними є можливості кредитування в **Німеччині**. Особливістю банківського сектору країни є наявність, крім приватних, публічних і федеральних, великої кількості кооперативних банків [20, с. 21]. Кредитування інноваційних проектів засновано, переважно, на можливостях комерційних і кооперативних банків. Комерційні банки є універсальними, кооперативні спрямовано на кредитування інноваційного розвитку окремих галузей. Серед небанківського сектору перспективним є розвиток андеррайтингу. Популярність лізингу доводить опитування суб'єктів

господарювання. У країні 34 % респондентів ставить лізинг на перше місце у структурі джерел фінансування, 27 % – на друге. На протипагу цьому, інвестиційному кредиту перевагу надають 28 % респондентів, на друге місце у структурі джерел фінансування його ставить 18 %. [29]. Небанківські кредитні установи створюють додатковий ресурс для посилення інноваційного розвитку економіки країни, що відбувається в межах національної "Стратегії високих технологій". Роль держави в зазначеній стратегії здебільшого полягає у створенні сприятливих умов для подальшого інноваційного зростання. Держава рекомендує для кожного суб'єкта господарювання сформулювати так звані центри планування інноваційної активності, які дозволять забезпечити достатній обсяг фінансових ресурсів, спрямованих на інноваційний розвиток у визначеному напрямі. Специфікою участі Німеччини у кредитуванні інноваційних проектів є стимулювання залучення кредитних ресурсів із метою інноваційного зростання малих та середніх підприємств. Індикатори результативності зазначених стратегій показано в табл. 5.

Таблиця 5

Індикатори результативності стратегій кредитування інноваційних проектів Німеччини
(складено авторами за матеріалами [26; 30])
[Indicators of innovative project crediting strategy efficiency in Germany
(compiled by the authors based on [26; 30])]

Індикатори	Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Темпи приросту вартості активів банків до 2007 р., %		–	3	8	14	12	11	20
Рейтинг інноваційної активності, згідно з оцінкою Європейського інноваційного табло		0,54	0,63	0,66	0,67	0,69	0,71	0,70

Спостерігають стабільний незначний приріст вартості банківських активів, що доводить потенціал небанківських кредитних установ у забезпеченні стратегічних

цілей інноваційного розвитку. Позиції інноваційної активності є високими та також відносно стабільними. Рекомендацією для економіки країни може слугувати паралельний

із традиційними розвиток альтернативних напрямів інноваційної активності, започаткування додаткового вектора інноваційного розвитку.

Прикладом удалого регулювання інноваційної активності може слугувати **Швеція**. На відміну від багатьох інших розвинутих країн, тут не застосовують традиційну систему податкового інвестиційного кредиту. Урядом країни розроблено механізм так званого "корпоративного оподаткування", що має стратегічну спрямованість. Податкові пільги надають, виходячи з результативності ділової активності корпорацій, стимулюють створення сильного бізнесу на інноваційній основі. Держава бере участь у кредитуванні інноваційних проектів за посередництвом "бізнес-ангелів", тобто кредит надають на реалізацію інноваційних ідей, які сприятимуть якісному стрибку суспільства. Завданням держави є регулювання результативності використання інноваторами отриманого кредиту [31]. Традиційно одним із основних джерел фінансового забезпечення стратегічного характеру інноваційної активності Швеції є кредит. У 70-х рр. у країні було створено Раду технічного розвитку, згідно з положеннями якої для успішної реалізації

інноваційного проекту необхідним є поєднання зусиль промислових підприємств із дослідженнями наукових установ та ресурсами банків. На сьогодні близько 80 % інноваційно активних суб'єктів господарювання Швеції визнали банківський кредит ефективним ресурсом удалого інноваційного розвитку [31]. Небанківські фінансові установи спрямовано на забезпечення пріоритетних для держави галузей. Андерайтингові компанії орієнтовано на підприємства машинобудування, зокрема пріоритет надано суднобудуванню. Шведський ринок факторингу становив близько 7,56 % європейського [22]. Країна займає 4,14 % європейського лізингового ринку [23]. Протягом останніх років спостерігають загальний приріст обсягів факторингових послуг у країні та збереження обсягів лізингу. Галузевий розподіл компаній, що скористалися лізингом, характеризує перспективу інноваційного зростання на основі лізингу [32, с. 125]. Автори вважають за доцільне для економіки Швеції й надалі застосовувати спеціалізацію небанківських фінансових установ за пріоритетними сферами господарювання. Динаміку зміни індикаторів інноваційної активності країни та кредитних можливостей банківської системи Швеції показано в табл. 6.

Таблиця 6

Індикатори результативності стратегій кредитування інноваційних проектів Швеції
(складено авторами за матеріалами [26; 31])
[Indicators of innovative project crediting strategy efficiency in Sweden
(compiled by the authors based on [26; 31])]

Індикатори	Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Темпи приросту вартості активів банків до 2007 р., %		–	15,71	13,62	30,94	10,58	4,21	6,15
Рейтинг інноваційної активності, згідно з оцінкою Європейського інноваційного табло		0,61	0,74	0,75	0,77	0,75	0,77	0,76

Необхідно звернути увагу на те, що згідно з оцінками Європейського інноваційного табло, Швеція систематично перебуває у групі "країн-лідерів". Це підтверджує високий рівень інноваційної активності країни, її стратегічний характер. Темпи приросту кредитних можливостей банківської системи мають позитивну динаміку. Зазначені тенденції дають підставу стверджувати про існування синергічного ефекту зростання інноваційної активності та результативності кредитування. Кредитування має стратегічний характер, що вдало поєднують із інноваційним вектором розвитку економіки Швеції.

У табл. 7 показано матрицю можливих поєднань інноваційних і кредитних стратегій для розглянутих країн. Разом із традиційними заходами автори вважають за доцільне: для Великої Британії застосувати бажану кредитну стратегію для забезпечення наступального характеру інновації; для Німеччини розробити додатковий вектор якісних інноваційних змін на основі кредитної стратегії, орієнтованої на розширене відтворення; для Польщі забезпечити координацію інноваційних і кредитних стратегій на національному рівні; для Швеції створити додаткові стратегічні ресурси з метою застосування на практиці якісно нових інноваційних ідей.

Таблиця 7

Матриця стратегічних основ кредитування інноваційних проектів окремих країн (узагальнено авторами)
[The matrix of strategic basis of crediting innovative projects in different countries (generalized by the authors)]

Кредитна стратегія	Відкрита	Закрита	Орієнтована на просте відтворення	Орієнтована на розширене відтворення	Реалістична	Перспективна	Бажана
Відкрита					Німеччина	Велика Британія	
Закрита							Велика Британія, Німеччина
Оборонна			Німеччина				
Наступальна							Велика Британія
Нарощування	Польща			Велика Британія, Німеччина, Швеція			
Збереження			Велика Британія, Польща				
Якісних змін				Німеччина			Швеція

На основі наведених досліджень можемо зробити такі висновки щодо стратегічних основ кредитування інноваційних проектів:

удало розроблена стратегія є запорукою тривалих і сталих взаємозв'язків між інноваційним проектуванням та кредитними процесами;

багатогранність інноваційних проектів сучасності потребує поєднання ключових теоретичних підходів до обґрунтування інноваційних стратегій, що зводять до визначення характеру та інтенсивності інноваційних процесів;

стратегічні аспекти кредитування полягають в оптимальному застосуванні різних за характером та терміном залучення форм і видів кредиту;

поєднання кредитних та інноваційних стратегій найкраще здійснювати, виходячи зі специфіки сучасного функціонування та історичних передумов формування національної економіки;

для Великої Британії стратегічні основи кредитування інноваційних проектів засновано на регулюванні та координації індивідуальних ініціатив, які орієнтуються на зміни попиту;

для Німеччини – на матеріальному та нематеріальному заохоченні потенційних інноваторів та кредиторів;

для Польщі – на координації національних інноваційної та кредитної систем на державному рівні;

для Швеції – на регулюванні та систематичному сталому забезпеченні інноваційних тенденцій розвитку економіки.

Практика сучасних інноваційних і кредитних процесів потребує їх систематизації у формі стратегії на основі теоретичних висновків і рекомендацій. Стратегічні основи кредитування інноваційних проектів різних країн світу мають індивідуальний характер. Для вітчизняної економіки автори рекомендують ураховувати позитивний і негативний досвід зарубіжних країн із метою формування стратегічних основ кредитування інноваційних проектів. Це доводить необхідність у подальшому дослідженні та вдосконаленні зазначених питань.

Література: 1. Ansoff I. *The New Corporate Strategy* / I. Ansoff. – Revised Edition Hardcover. – London : Penguin Books, 1988. – 258 p. 2. Санто Б. Сила інноваційного саморозвиття / Б. Санто // Інновації. – 2004. – № 2. – С. 5–15. 3. Kotler Ph. *Marketing Management: Analysis, Planning and Control* / Ph. Kotler. – Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall, 1967. – 776 p. 4. Davila T. *Making Innovation Work: How to Manage It, Measure It, and Profit from It* / T. Davila, M. J. Epstein, R. Shelton. – Wharton : Wharton School Publishing, 2006. – 334 p. 5. Schumpeter J. A. *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle* / J. A. Schumpeter ; translated from German by Redvers Opie. – New Brunswick (USA) ; London (UK) : Transaction Publishers, 2008. – 255 p. 6. Діба М. І. Теоретико-методологічні засади дослідження інвестиційного процесу у фінансовій науці / М. І. Діба, Т. В. Майорова // *Фінанси України*. – 2013. – № 2. – С. 103–109. 7. Пересада А. А. *Проектне фінансування : підручник* / А. А. Пересада, Т. В. Майорова, О. О. Ляхова. – К. : КНЕУ, 2005. – 736 с. 8. Федулова Л. І. Тенденції розвитку національних інноваційних систем: уроки для України / Л. І. Федулова // *Актуальні проблеми економіки*. – 2015. – № 4 (166). – С. 94–105. 9. Терьошкіна Н. С. Інноваційні стратегії зарубіжних країн / Н. С. Терьошкіна // *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"*. – 2013. – № 1 (12). – С. 76–91. 10. Краснокутська Ю. М. Теоретичні засади до визначення сутності поняття "стратегія" / Ю. М. Краснокутська

// *Інноваційна економіка : всеукраїнський науково-виробничий журнал*. – 2012. – № 6 (32). – С. 80–84. 11. Лігоненко Л. Цільові параметри планування інноваційного розвитку підприємства / Л. Лігоненко // *Економіка розвитку*. – 2015. – № 3 (75). – С. 80–87. 12. Chandler A. D. *Strategy and Structure* / A. D. Chandler. – Cambridge, Mass : MIT Press, 1962. – 287 p. 13. Galbraith J. R. *The evolution of enterprise organization designs* / J. R. Galbraith // *Journal of Organization Design (JOD)*. – 2012. – No. 1 (2). – P. 1–13. 14. Бланк И. А. *Финансовая стратегия предприятия* / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 487 с. 15. Бочаров В. В. *Корпоративные финансы* / В. В. Бочаров, В. Е. Леонтьев. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с. 16. Lawrens P. R. *Organization and Environment* / P. R. Lawrens, J. W. Lorsch. – Boston, MA : Harvard Business School, 1967. – 273 p. 17. *OECD proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data*. Oslo manual. – Paris : OECD, 1992. – 93 p. 18. *Національна інноваційна система України: проблеми і принципи побудови* / І. П. Макаренко, П. М. Копка, О. Г. Рогожин та ін. ; за наук. ред. І. П. Макаренка. – К. : Інститут проблем національної безпеки, 2007. – 520 с. 19. Спіфанова І. Ю. *Аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в сучасних умовах* / І. Ю. Спіфанова // *Вісник національного університету "Львівська політехніка"*. – 2012. – № 722. – С. 65–70. 20. Барановський О. *Сьогодення світового ринку банківських послуг* / О. Барановський // *Вісник НБУ*. – 2012. – № 4. – С. 18–23. 21. *London company market statistics report*. International underwriting association [Electronic resource]. – Access mode : http://www.iaa.co.uk/IUA_Test/Documents/Statistics/London_Company_Market_Statistics_Reports/London_Company_Market_Statistics_Report_2011.aspx. 22. *EU Federation. Factoring and commercial finance* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.euf.eu.com>. 23. *Leaseurope. The voice of leasing and automotive rental in Europe. Annual survey*. – Brussels : Leaseurope, 2011. – 9 p. 24. *Innovation Union Competitiveness report 2011. Country profile – United Kingdom* / European Commission. Research and Innovation. – Brussels : European Commission, 2011. – 10 p. 25. *Bank of England. Official website* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bankofengland.co.uk>. 26. *European Innovation Scoreboards* [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/factsfigures/scoreboards/index_en.htm. 27. *Polish Agency for Enterprise Development* [Electronic resource]. – Access mode : <http://en.parp.gov.pl/index/index/1882>. 28. *Guide Book. 13 ways to become innovative. Establishing a successful business within the Operational Programme Innovative Economy*. – Warsaw : Polish Agency for Enterprise Development, 2009. – 20 p. 29. *Jahresbericht 2010 – 2011. Bundesverband Deutscher Leasing Unternehmen*. – Frankfurt am Main : Fritz Knapp Verlag, 2011. – 56 p. 30. *Germany: Technical Note on Banking Sector Structure*. – International Monetary Fund. – Washington, D. C. : Publication Services 700 19th Street, N.W., 2011. – 37 p. 31. *OECD Reviews of Innovation Policy*. – Sweden. : OECD Publishing, 2012. – 276 p. 32. Діба О. М. Лізинг як альтернатива інвестиційного кредитування інноваційних проектів / О. М. Діба, Ю. О. Гернего // *Молодий вчений*. – 2014. – № 12. – С. 122–126.

References: 1. Ansoff I. *The New Corporate Strategy* / I. Ansoff. – Revised Edition Hardcover. – London : Penguin Books, 1988. – 258 p. 2. Santo B. *Sila innovatsionnogo samorazvitiya* [The power of innovative self-development] / B. Santo // *Innovatsii*. – 2004. – No. 2. – P. 5–15. 3. Kotler Ph. *Marketing Management: Analysis, Planning and Control* / Ph. Kotler. – Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall, 1967. – 776 p. 4. Davila T. *Making Innovation Work: How to Manage It, Measure It, and Profit from It* / T. Davila, M. J. Epstein, R. Shelton. – Wharton : Wharton School Publishing, 2006. – 334 p. 5. Schumpeter J. A. *The Theory of Economic Development*

opment: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle / J. A. Schumpeter ; translated from German by Redvers Opie. – New Brunswick (USA); London (UK) : Transaction Publishers, 2008. – 255 p. 6. Dyba M. I. *Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia investytsiynoho protsesu u finansovii nauksy* [The theoretical and methodological basis of the investment process in the financial science] / M. I. Dyba, T. V. Maiorova // *Finansy Ukrainy*. – 2013. – No. 2. – P. 103–109. 7. Peresada A. A. *Proektni finansuvannia* : pidruchnyk / A. A. Peresada, T. V. Maiorova, O. O. Liakhova. – K. : KNEU, 2005. – 736 p. 8. Fedulova L. I. *Tendentsii rozvytku natsionalnykh innovatsiynykh system: uroky dlia Ukrainy* [The trends in the national innovative systems development: lessons for Ukraine] / L. I. Fedulova // *Aktualni problemy ekonomiky*. – 2015. – No. 4 (166). – P. 94–105. 9. Teroshkina N. Ye. *Innovatsiini stratehii zarubizhnykh krain* [Innovative strategies of foreign countries] / N. Ye. Teroshkina // *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*. – 2013. – No. 1 (12). – P. 76–91. 10. Krasnokutska Yu. M. *Teoretychni zasady do vyznachennia sutnosti pontiattia "stratehiia"* [Theoretical bases of the definition of the concept "strategy"] / Yu. M. Krasnokutska // *Innovatsiina ekonomika: vseukrainskyi naukovo-vyrobnychiy zhurnal*. – 2012. – No. 6 (32). – P. 80–84. 11. Lihonenko L. *Tsilovi parametry planuvannia innovatsiynoho rozvytku pidpriemstva* [Target parameters of planning the enterprise innovative development] / L. Lihonenko // *Ekonomika rozvytku*. – 2015. – No. 3 (75). – P. 80–87. 12. Chandler A. D. *Strategy and Structure* / A. D. Chandler. – Cambridge, Mass : MIT Press, 1962. – 287 p. 13. Galbraith J. R. *The evolution of enterprise organization designs* / J. R. Galbraith // *Journal of Organization Design (JOD)*. – 2012. – No. 1 (2). – P. 1–13. 14. Blank I. A. *Finansovaya strategiia predpriyatiya* [Financial strategy of an enterprise] / I. A. Blank. – K. : Elga, Nika-Tsentr, 2004. – 487 p. 15. Bocharov V. V. *Korporativnyie finansy* / V. V. Bocharov, V. E. Leontev. – SPb. : Piter, 2002. – 544 p. 16. Lawrens P. R. *Organization and Environment* / P. R. Lawrens, J. W. Lorsch. – Boston, MA : Harvard Business School, 1967. – 273 p. 17. OECD proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data. *Oslo manual*. – Paris : OECD, 1992. – 93 p. 18. *Natsionalna innovatsiina systema Ukrainy: problemy i pryntsyipy pobudovy* [The national innovative system of Ukraine: problems and principles of building] / I. P. Makarenko, P. M. Kopka, O. H. Rohozhyn et al. ; za nauk. red. I. P. Makarenka. – K. : Instytut problem natsionalnoi bezpeky, 2007. – 520 p. 19. Yepifanova I. Yu. *Analiz finansovoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti vitchyznianykh pidpriemstv v suchasnykh umovakh* [The analysis of financial support of innovative activity of national enterprises nowadays] / I. Yu. Yepifanova // *Visnyk natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnik"*. – 2012. – No. 722. – P. 65–70. 20. Baranovskyi O. *Sohodennia svi-tovoho rynku bankivskykh posluh* [The present world market of banking services] / O. Baranovskyi // *Visnyk NBU*. – 2012. – No. 4. – P. 18–23. 21. London company market statistics report. International underwriting association [Electronic resource]. – Access mode : http://www.iaa.co.uk/IUA_Test/Documents/Statistics/London_Company_Market_Statistics_Reports/London_Company_Market_Statistic_s_Report_2011.aspx. 22. EU Federation. *Factoring and commercial finance* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.euf.eu.com>. 23. Leaseurope. *The voice of leasing and automotive rental in Europe. Annual survey*. – Brussels : Leaseurope, 2011. – 9 p. 24. *Innovation Union Competitiveness report 2011. Country profile – United Kingdom* / European Commission. *Research and Innovation*. – Brussels : European Commission, 2011. – 10 p. 25. Bank of England. *Official website* [Electronic resource]. – Access mode : [\[ofengland.co.uk\]\(http://www.bankofengland.co.uk\). 26. *European Innovation Scoreboards* \[Electronic resource\]. – Access mode : \[http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/factsfigures/scoreboards/index_en.htm\]\(http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/factsfigures/scoreboards/index_en.htm\). 27. Polish Agency for Enterprise Development \[Electronic resource\]. – Access mode : <http://en.parp.gov.pl/index/index/1882>. 28. *Guide Book. 13 ways to become innovative. Establishing a successful business within the Operational Programme Innovative Economy*. – Warsaw : Polish Agency for Enterprise Development, 2009. – 20 p. 29. *Jahrebericht 2010 – 2011. Bundesverband Deutscher Leasing Unternehmen*. – Frankfurt am Main : Fritz Knapp Verlag, 2011. – 56 p. 30. Germany: *Technical Note on Banking Sector Structure*. – International Monetary Fund. – Washington, D. C. : Publication Services 700 19th Street, N.W., 2011. – 37 p. 31. *OECD Reviews of Innovation Policy*. – Sweden : OECD Publishing, 2012. – 276 p. 32. Dyba O. M. *Lizynh yak alternatyva investytsiynoho kredyuvannia innovatsiynykh proektiv* \[Leasing as an alternative to the investment crediting of innovative projects\] / O. M. Dyba, Yu. O. Gernego // *Molodyi vchenyi*. – 2014. – No. 12. – P. 122–126.](http://www.bank</p>
</div>
<div data-bbox=)

Інформація про авторів

Дьба Олександр Михайлович – канд. екон. наук, доцент кафедри банківських інвестицій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна, 02000, e-mail: dyba_m@ukr.net).

Гернего Юлія Олександрівна – канд. екон. наук, доцент кафедри банківських інвестицій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна, 02000, e-mail: julia13ctasa@yandex.ru).

Інформація об авторах

Дьба Олександр Михайлович – канд. екон. наук, доцент кафедри банківських інвестицій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, г. Київ, Україна, 02000, e-mail: dyba_m@ukr.net).

Гернего Юлія Олександрівна – канд. екон. наук, доцент кафедри банківських інвестицій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, г. Київ, Україна, 02000, e-mail: julia13ctasa@yandex.ru).

Information about the authors

O. Dyba – PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Banking Investments of Vadym Hetman Kyiv National Economic University (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, Ukraine, 02000, e-mail: dyba_m@ukr.net).

Yu. Gernego – PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Banking Investments of Vadym Hetman Kyiv National Economic University (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, Ukraine, 02000, e-mail: julia13ctasa@yandex.ru).

Стаття надійшла до ред.
09.12.2015 р.